

Sosiaali- ja terveysministeriö
www.lausuntopalvelu.fi

Viite: VN/813/2021 ja STM005:00/2021

Tehyn lausunto hallituksen esitykseksi mielenterveyslain (1116/1990) muuttamisesta (tahdon vastaisen lääkehoidon oikeussuojakeinot)

Esityksen tavoitteena on parantaa tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa olevien potilaiden oikeusturvaa edellyttämällä kirjallisen päätöksen tekemistä potilaan tahdon vastaisesti annettavasta säännöllisestä psykiatrisesta lääkehoidosta silloin, kun potilas vastustaa lääkettä tai kun potilaan tahdosta ei saada selvyttä. Potilaalla olisi jatkossa mahdollisuus valittaa tästä päätöksestä hallintotuomioistuimeen.

Lausuntopalveluun pyydetty lyhyt tiivistelmä lausunnosta

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on oikeuskäytännössään edellyttänyt, että potilailla on käytettävissään asianmukaiset oikeussuojakeinot epäasianmukaista tai mielivaltaista lääkitsemistä vastaan. Näin ollen nykyiseen lainsäädäntöön on välttämätöntä tehdä muutoksia, jotta se saataisiin keskeisten ihmisoikeussopimusten mukaiselle tasolle. Muutokset aiheuttavat kuitenkin lisätyötä jo nykyisin erittäin kuormittuneissa psykiatrisen hoidon toimintayksiköissä. Lisätyöhön on varattava riittävät henkilöstöresurssit. Potilastietojärjestelmiin on organisaatioissa tehtävä tarvittavat muutostyöt, jotta hallinnollisen lisätyön määrä jäisi mahdollisimman vähäiseksi. Huomioitavaa on myös se, että sääntely merkitsee poikkeusta siihen pääsääntöön, että lääketieteellisin perustein annettavan hoidon sisältöön, kuten lääkehoitoon, ei ole tähän mennessä voinut hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen. Tämän vuoksi lääkäreitä ja muita tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa työskenteleviä ammattihenkilöitä on tiedotettava lainsäädännön muutoksista riittävällä laajuudella ennen niiden voimaantuloa.

Yksityiskohtaiset kommentit

Tuomioistuimessa kantelu ratkaistaisiin kahden tuomarin ja asiantuntijajäsenen kokoonpanossa. Tätä kokoonpanoa ei ole tarkemmin hallituksen esityksessä avattu tai perusteltu. Tämän vuoksi herää kysymys siitä, onko tämä tarkoituksenmukaisin kokoonpano arvioimaan potilaalle tahdonvastaisesti annettavan säännöllisen lääkehoidon asianmukaisuutta. Voisiko kokoonpanossa olla esimerkiksi yksi tuomari sekä kaksi asiantuntijajäsentä, joilla olisi osaaminen arvioida lääkehoidon asianmukaisuutta?

Voisi olla hyvä, että hallituksen esityksessä tarkennettaisiin vielä sitä, miten kirjallinen päätös annetaan tiedoksi potilaalle. Miten kirjallinen päätös annetaan tiedoksi tilanteessa, jossa potilaalla on esimerkiksi psykoositila tai muu sekavuustila, jossa hänen todellisuudentaju on heikentynyt? Toimitettaisiinko päätökset tiedoksi myös aluehallintovirastoon (vrt. Mielenterveyslain 22 f §)?

Tehy kannattaa hallituksen esityksessä sivulla 17 esitettyä ehdotusta siitä, että jatkossa voisi olla syytä selvittää ja arvioida erilaisten sosiaali- ja terveydenhuollon oikeusturvalautakuntien asemaa ja tehtäviä. Oikeusturvalautakunta voisi olla yksi keinoista lisätä potilaan mahdollisuuksia valittaa tai kannella hoitoonsa liittyen siten, että potilasta voitaisiin myös kuulla asian käsittelyn aikana.

Sivulla 9 on lause, jota lukijan on vaikea ymmärtää kyseisessä yhteydessä: ”Käytännössä lääkäri ratkaisee terveydenhuollon ammattihenkilön koulutuksen, osaamisen ja muiden vastaavien seikkojen perusteella, millaista lääkehoitoa tietty ammattihenkilö saa toteuttaa.”

Helsingissä 29.6.2022

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Työvoimapolitiittinen asiantuntija Mervi Flinkman, mervi.flinkman@tehy.fi